

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“ a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általalok katolikusok főkevéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhhoz, 1895. márczius 6-án.

Előfizetési árak:
Egész évre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felolós szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István tér I.
Egyes számok kaphatók: a dohánytársaságban.

Szomoru hir.

Gyászos, bánatos hirt hozott a posta Boszniából. Szegény magyar bakákra, Fehérvár és Fejérmegye fiaira szomoru sors szakadt.

Nehéz rabság hire, súlyos láncok esőrenése hallik felénk a sötét börtön nyirkos falai közül. Meg voltak fosztva három hosszú esztendőre az édes szabadságtól, még a magyar levegőtől is. Bosznia rengeteg sziklá, vad erővel benőtt vidékei közt őrizték az osztrák császár tekintélyét s mikor ütött volna az édes szabadság váruva várt órája, mikor a 12-re ért, hátra tolták a mutatót.

A szubordináció kényszerzubbonya, mely oly nehéz s mégis annyira megszokott a katonamondurban, nem volt többé elég erős arra, hogy visszafojtsa a szabad levegőre vágyó öreg bakák keserűségét.

A bileki garnizon Szilveszter napján katonai fel fogás szerint szokatlan látványosságot nyújtott. A három évi szolgálat után még bizonytalan időre visszatartott öreg katonák megtagadták az engedelmességet, néhány közülük eldobta a szuronyát, a köteles függelék ellenére a szolgálat alól a felsőbbség mellőzésével

önmagukat mentesítették. Tették ezt elkeseredésük tetőfokán mámoros, ittas fővel az ész uralma, komoly megfontolás nélkül.

Az ítélet, a kegyetlen ítélet nem maradt el. Gyorsabban hangzott el, mint egyéb ügyekben történni szokott. A katonai büntetőtörvénykönyv ősi paragrafusait nem enyhítette a bajtársi együttérzés szeretete s a legszigorubb ítélet három esztendő néléz rabságával büntette a bűnözési szándék nélkül elkövetett éssok lelki motivummal indokolható vétséget

Bőjt, kemény fekhely, rablánc, egyes cella! Mindezt csak azért, mert szabadsággért dobhat a magyar szív idegen országban. Keserű rabkenyér csak azért, mert a középkori brutalitással föntartott kényszerfegyelem sőtéségét az ital mármorgőzén át a sokáig elfojtott honvágy egyetlen felvillanó sugara érintette. Jogos téren érezték magukat az éltelt katonák s gondolni sem mertek arra, hogy hűségsküjtiket megszegjék. Keserűségüket növelte az izgatás, betetőzte az ital s most hogy öntudatlan cselekvésüket a legszívtelebber ítélet torolja meg: fellázad nemcsak a legközelebb hozzátartozóknak, de a magyar nép minden fiának igazságérzete,

mert érzi mindenki, hogy a trebinyei katonai törvénszék az igazságot feszítette keresztre felháborító ítéletével.

Es fokozza ezt a sajjó közérzést egy másik ítélet, mely csak a közelmultban a bileki garnizon nevéhez fűződik. Ott törzstisztekről, csapatparancsnokokról volt szó. A mult nyáron egy-két parancsnok kérelhetlen parancsszavára a halálba meneteltettek tizenöt magyar fiut. Kánikulai hőségben sem volt könyörtlet. Hullott százonként az edzett magyar katoná. Rémes javveszékles verődött vissza a közeli kopársziklákról s mikor már halálhőrgésbe vegyült a mindenható katonai főség parancsszava: az emberi érzés, a modern humanus gondolkozás még akkor sem jutott uralomra a bornirtsággal párosult kegyetlenség felett A csillag hatalmas éreztette erejét. A parancsnok szágaldó paripája erőtlen kebelbe fojtja a halálra váltak hōrgő végsóhaját. Rüg egyet a haldoklón, hogy egy legyen állati tette a parancsnok szavával: Dögölj kutya!

Ne gondolja senki, hogy katonai légkörben feltámadt kelt egy-egy ilyen kijelentés. Katonaviselt emberek, gondolatok vissza egy-egy ősi gyakorlat borzalmas szenvedéseire, nélkülözéseire! Mondjátok

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCÁJA.

Kirándulás Velencébe.

Itta és a Kath. Kör estélyén felolvasta:
BILKEI FERENC.

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Ha a jószág Ég megengedi érem s valamikor öreg pap leszek, megtört, roskatag vállu öreg pap: a vérem csöndesen ballag eremben s fehér fűrtökkel — ha ugyan akad a tarkómon még számukra hely — s reszkető lépésekkel csoszogok a sír felé s valaki kérdést intézne hozzám:

— Urambátyám! mit is látott boldogult ifju éveiben Velencében?

Akkor öreg szemem föl villannak az okuláré mögött, tekintetem a kék Adria irányában a tivolba mélyed, szívem csöndes galoppnak indul, ábrándos mosoly ül ki az ajkaimra és ifju lelkesedéssel kezdek beszélni, hogy:

— Ó az szép volt, az bijos, elragadó volt...

Mikor a mult napok egyikén valakinek említettem, hogy Velencéről fogok felolvasni, azt mondta, hogy elcsépelet téma, százszor hallottuk, százszor olvastunk róla.

— Igaza van! — mondtam — hiszen ha emlékeim között kutatok, Velencéről való első benyomásaimat én is ifjuságom árpacukorban gazdag korszakából hámozhatom ki, mikor egy alkalommal a mi falusi korcsmánkban megfordultam. Ott láttam egy képet: Csendes, csillámító tükrét, melyen egy csónak ringott. Benne egy bácsi meg egy néni ültek s erősen fogták egymás kezét, akkori hitem szerint valószínűleg azért, mert attól féltek, hogy valamelyikük a vízbe potyan. Volt a tekintetükben valami fájdalmas, a mit én

ugy magyaráztam, hogy bizonyosan a foguk fáj. A szomszédunknak volt ugyanis egy gömbölyű ábrázatu leánya, a ki elérte már azt a kort, mikor a leányzóknak nagyon fáj a foguk s némelykor annyira földagadt az ábrázata, hogy inkább hasonlított egy jól kisült, jól kipirosodott farsangi fánkhoz, mint emberi ábrázathoz. A csónakban ülők képe csodálatosan hasonlított a szomszédunk leányához. Fölöttük egy nagy gömbölyűség bámészkodott a rőzsaszínre festett felhők közül lefelé s nagyon hasonlított egy szépen kifejtett, kettészelt fehérvári sárgarépához. Azt hiszem, a holdat helyettesítette.

A kép alá ez volt írva: Ein Nacht in Venedig. — Egy éj Velencében.

Az én Velencéről alkotott fogalmaim itt kezdődnek.

A mikor az iskolapadoknak húsz esztendei koptatása után az élet iskolájába kezdtém járni s az édes szabadság kebelére borultam, ez előtt 4 esztendővel, Chay barátommal összevadásztuk heverő 10 és 20 filléresünket, bevarrtuk a mellényünk béisébe s a vadregényes krajnai bércek közt átrobogva, először Fiuméba, onnan Triestbe utaztunk, majd éjjel után hajóra ülven elindultunk a citromok és a makaroni hazájába.

Az éjjeli utazással az volt a tervünk, hogy kora reggel a napfelkeltében gyönyörködjünk. Lehetett éjjel után két óra, mikor egy vasrudon a magasban ringó hajóágyamba felmáztam, a hol boszankodva halgattam a hajó kerekének egyhangu küzdelmét a csobogó, tajtékot túró hullámokkal. Aztán elszunyókáltam s álmodtam a dalról, melyet egy ábrándos német hölgy szokott énekelni: Kennst du das Land, wo die Citronen blihen.

Alig aludtam félórát, egy feszkelődő német utitárs elkezdett már dőnőgni, hogy a kinek

tetszik, keljen fel és élvezze a napfelkeltét. Mindig tudtam, hogy a német valami különös teremtménye az Úristennek, de hogy ennyi természetellenesség legyen benne, mégsem hittem.

— Ilyet is csak német tehet meg, a kinek 40 éves korában nő be a feje lágya — zengett mélységes hárfá hangján az én Chay barátom — ki az alattam levő ágyban aludta az ártatlanok álmát. — Hogy lehet négykor felkelni, mikor az ember kettőkor fekszik le?

En meg a napot szídtam. Miért nem hagyja békében a magyart, miért nem marad vesztig az ágyában, miért nem álmodik csöndben, békeségben, mikor az ördög sem biztatja a felkeléssel.

Egy ideig morgolódtam, forgolódtam, de aztán fölébredt bennem a szunnyadó vágy az örök szép után. Legyőztem a fáradtságot, fölkeltem illetleg lemáztam az ágyamból s a földéltre vonultam. A tenger még álmodott, sötét, mély hullámjai pihentek csendesben, mint anyja lágy ölen a kis gyerek. Csupán a hajó lámpáinak felénk szűrődő világánál láttuk felöltözkbe burkolt utitársaink piros, kék és zöld orrát, a mint díde-regiek a juliusi tengeri éjszakában.

Az isztriai partok felől valami gyér világosság-féle szürenekedett. Mintha birkóznék a sötétséggel s mintha gyülné maga alá a gyászos, fekete lepelle borult alakját. Aztán mindig erősebb, mindig hatalmasabb lett, majd szikrázni kezdett s búszkén lövellte nyilatit fölfelé az ég tiszta, bánathá merült arcára. Egyszerre végigmömlött a tenger színén. Mintha arany esőt hullatott volna pazarul, bőkezűleg arany szítan keresztül. A hullámok mintha megremegetek volna, apró fodrokká és gyűrűkké alakultak át s mintha suttozták volna az örömhirt, hogy a gyászos, hideg éjszaka után fölébredt újra a nap és legyőzte diadalmasan, ellenálthatatlan erővel a fekete árnyat s két

Mai lapunk 4 oldal.

szívesek voltak: Szuborits Jenő apát kanonok, K. Horváth István 10—10 koronát, Felber Géza, dr. Nagelreiter Alajos, Lakatos Frigyes 4—4 kor., Nyári György, id. Streit Ferenc, Posits Mihály 3—3 kor., Tamás Vilmos, Flits Pál és fia, Dörner József, ifj. Streit Ferenc, báró Gudenus Ervin, dr. Vizsota Alajos, ifj. Csucs István 2—2 kor., Einhorn István, Ocsipa Lászlóné 1 k. 40—1 k. 40 fill., Vámi Józsefné, Dörner Károlyné, Majer Antal, N. N., Csay Antal, Dornis István, Knitthoffer István, Angeli István, Bilkei Ferenc 1—1 kor., N. N., Gászler Kálmán 60—60 fill., Kecskés Elek 50 fill., Zenger Istvánné, Simon János, Pogács Jánosné, Kéri Jánosné, Sváb Ferencné, Mojzer Józsefné, Arany Istvánné, Nikolsburger Sándor, Kusica Mihályné, Endl Károlyné, N. N., Háden Jánosné, Polgár Sándorné, Steer Imre 40—40 fill., Kostyelik Sándor 30 fill., Herman Jenő, Jankovics Mihály 20—20 fillért. Ugy a szíves felülfizetők, mint Dörner nővérek, kik a rendező jelvények elkészítését magukra vállalták, s a legizlésebben elvégezték, fogadják az ifjuság hálás köszönetét.

— **Kettő közül a harmadik.** Anya: Mit szólnál hozzá leányom, ha újra férjhez mennék? Leány: En semmit.
Any: Mégis szeretném tudni, hogy ki örülne ennek jobban, te-e, vagy az új férjem?
Leány: Alighanem az én férjem.

— **A ki kertjét szereti, szép virágokat és kitünő konyhakerti terményeket akar,** az fedezze meg szükségletét *Mauthner Odón cs. és kir. udvari magkereskedésében Budapeston, Rottenbiller-utca 33.* A cég idei árjegyzékét, mely 226 oldalra terjed, kívánatra ingyen küldi. Ezen árjegyzék az általános ismert, világhírű, kitünő magvakon kívül, még a különösen érdekes és meglepő konyhakerti- és virágtulajdonságoknak egész sorozatát is tartalmazza.

Bor!

Tisztán kezelt Ó bor kihordásra 25 krajzárért kapható: Lakatos-utca 8.

SZÍNHÁZ.

Kedd, febr. 16.

Déri Béla jutalomjátéka. E város színházlátogató közönségének kedvelt színészt, Déri Bétát hálátlanság érte. Jutalomjátéka volt kedden, még pedig *huszgyó* kedden, jutalomjátéka volt akkor, a mikor a színpadon vendégszínész némett verik a dobot, sőt egy másik kedvelt színész is jutalomjátékról értesíti a közönséget. Még ily körülmények között is, ha nem is zsúfolt házzal, de tekintélyes szép számmal jelentek meg a színházban azok, akik *Déri* szorgalmas, ambiciózus munkáját méltányolják.

Jutalomjátékul Kemechey és Malonyay közös szerzeménye: „A föld” került színpadra. Merészség és tehetség kell hozzá, hogy valaki a mai magyar társadalmat színpadra vigye. Merészség, mert kiforrásban van mai társadalmunk, egy csomó új elem erőszakos gyorsasággal bukkan fel színpadra s a megzavart egyensúly körül folyó harcban mindenki, de különösen az új elemek sokkal érzékenyebbek, hogysem igaz képük mellett a tükröt ne törnék össze. Baj az, ha igazság sül ki belőle.

Ámde a tehetség is lényeges a merészség mellett. Olyan össze-visszaság van ebben a forrongó társadalomban, hogy csak a tehetség tudja belőle az igazat, a valót, a jellemzetest kiszedni, csak a tehetség képes a torzítást ép úgy elkerülni, mint az unalmasságot. „A föld” szerzői merészségnek, de tehetségeseknek is bizonyultak.

A tárgy megválasztása helyes volt. Aki a föld, azé az ország. A föld ma ép úgy, mint a világtörténelemben mindig az emberi harcok középpontja, célja és vége. Ime a magyar paraszt ragaszkodása a földhöz s ezt a ragaszkodást teszik a szerzők a darab középpontjává. A darabírásnál a szövegíró erősebb volt a mesészövegírónél. Zamatos, népies magyar nyelven írva a darab, egy-egy mondas a népies észjárás bámulatos ismeretére vall. A dialógok is mindvégig élénkek, fordulatosak, ha az okoskodás néhol sántít is. A

mese azonban itt-ott, főleg egyes kisebb pontokon, nincs eléggé indokolva, az egyes felvonásokat csattanósabban is be lehetett volna fejezni. Nem tekintve még a főszereplőnek túlságosan kiélezett följelenségét, a történet alak a mai társadalomnak mind élő, hűsből és vérből való tagja, kiket gyönyörűség színpadon látni.

Kitünő, kemény ezredes volt *Déri* Béla s szereplésével ez alkalommal sok tapsot aratott. Dobos Kovács József nagy, nehéz szerepét *Erdős* Károly teljes hűséggel, igaz realizmussal adta. A magyar parasztnak hamisítatlan tempót mutatva be. A lélek harcát hozza kifejezésre *László* Ilona (Klári) nagy erővel s helyes önmérséklettel adta ezt a határozott, kemény jellemet. Kerek Marosvári Marossi (Morgenstern) Mózes volt *Sarlay* Kornél. Finom érzékkel emelte ki a szerepében rejlő komikumot a nélkül, hogy egyes körökre sértő, általános típust csinált volna belőle. Igen kedves, naiv hadnagyocskó volt *Sztylly* Andor, N. Nagy Mari pedig Kovácsné szerepében nyújtott figyelemre méltó alakítást. Mint egyébkor, most is rokonszenves kis leánya volt *Havaszi* Mici Juliska, aki ezen szerepében is természetes kedvességgel hűdött.

Szerda, febr. 17.

Az ember tragédiája. *Porzsiné* Lukács Juliska vendégszereplése mellett vonatott, unalmas előadásban ment ez a nagyteretű darab, melynek szép alap-ésmérféje, hatalmas, nagy gondolata egy cserpet sem érvényesült.

Splényiné Blaha Lujza vendégszereplése tárgyában a helybeli színpártoló egyesület a társaságok és egyletekhez a következő felhívást intézte:

Blahané e hó 22-én lép föl újra a székesfehérvári színpadon, hogy a közönségtől, — mely annyiszor lelkesült hívós varázsu enklén, szívhez szóló megigéző játéka — elbucsuzzék. Eme kedves napnak estején nyílt színen kívánjuk óvációnban részesteni előkelő vendégművésznőket. Az ünnepély arányainak, bensőségének, fényének öregbítésére szolgálna, ha kulturális és emberbaráti céllal működő társaságaink, egyleteink a szép kultuszában velünk egyesülten részt vennének a művészetnek szülő hódolat nyilvánításában. A szép eszme ösztönösítő vonzó erejében bizakodván, tisztelettel kérjük, hogy melőztiassék az ünnepélyen magát kitűnőség utján képviseltetni és a készülő lelkes üdvözléshez megjelenésével hozzájárulni, a színpadtól való nagy művésznők urjalatásának örömet és kellemet egy-egy koszoru vagy kis virág ányújtásával manifestálni. Az ünnepély pontos idejét, a felvonulás

módját e hó 21-én vasárnap délelőtti 11 órakor a Vörösmarty körben tartandó értekezleten fogjuk megállapítani, melyre tisztelettel kérjük szíves megjelenését. Székesfehérvárott, 1904. évi február hó 17-én. Hazafiás üdvözléssel: *A székesfehérvári színpártoló-egyesület.*

Itt említhetjük meg, hogy *Micsy* F. György színműgáztató társaságban a következőkről értesít a közönséget: *Báró Splényi Odónné Blaha* Lujza asszony, a magyar színészet büszkesége bucsuzik a vidéki színpadokról és Székesfehérvárott kezdi meg bucsukörutját. Ez alkalommal f. hó 22-én, hétfőn a „*Piros bugyelárás*”, f. hó 23-án, kedden a „*Kuruczfiújárás*” hírneves szerepeiben lép föl a városi színházban. Ez alkalommal a helyi lakosok 50% emeltetnek. A szelvénybédők helyei csak fénnyel d. e. 12 óráig tartanak fenn mind a három előadásra. Jegyek ezen előadásokra ma, azaz csütörtökön d. e. 9 óráig kezdve válthatók a színházi pénztárnál.

A Szent-István-tér 3. sz. a. ház május 1-re, esetleg azonnal kiadó, vagy szabad kézből eladó. A házban 3 pékkemence is van. Tudakozódní lehet TRUMMER SANDOR vasuti vendéglősnél.

Kiadó vendéglő.
A Széchenyi-utca 3. szám alatt levő (TREMKO-féle) vendéglő teljes berendezéssel, kerti helyiséggel együtt minden órán kiadó. — Tudakozódní lehet ugyanott.

MEGHÍVÓ.

A „Székesfehérvári Takarékpénztár” 1904. évi február hó 20-án, délután 3 órakor az intézet helyiségében

58-ik rendes évi közgyűlést

tartja,

melyre a t. cz. részvényesek azon figyelemzetéssel hivatnak meg, hogy az alapszabályok 14-ik §-a értelmében a közgyűlésen részvételre csak oly részvény jogosít, mely a részvevőre legalább négy héttel a közgyűlés napja előtt árutott és a mely meg le nem járt szelvényeivel együtt legkésőbbben a közgyűlést megelőző napon a társaság pénztáránál letéteztet, vagy melynek 23. §-a c) esetében bíról letétbe helyezése igazolhatik.

Közgyűlési tárgysorozat:

1. Az igazgatóság jelentése 1903. üzleti évről.
2. A felügyelő bizottság jelentése, 1903. üzleti évről.
3. Határozat a számadások megvizsgálása, a mérleg megállapítása és a nyereség felosztása tárgyában
4. Számadási felmentvény tárgyában határozat az igazgatóság és felügyelő bizottság részére az 1903. évi számadásra nézve.
5. Az igazgatóság előterjesztése a nyugdíj alapszabályoknak a részvénytársulati ügyvédre kiterjesztése tárgyában.
6. Megválasztása:
 - a) négy igazgatósági tagnak hat évre,
 - b) kilenc választmányi tagnak hat évre,
 - c) egy választmányi tagnak három évre.

Székesfehérvár, 1904. évi január 30-án.

Az igazgatóság.